

Kriza italijanske države

Italijanski demokratični tisk je začel pri-
našati v zadnjem času članke, ki izražajo ži-
vo skrb zaradi krize, ki se vedno bolj kaže v
vsem državnem življenju. Posebna komisija
je ugotovila, da je delo državne birokracije
silno zapleteno, zamudno in drago. Vsak akt
gre povprečno skozi 30 instanc. Poldržavne
in državne ustanove so postale nerešljivi
vozli birokracije. Pojavljajo se vedno močnej-
še skupine pritiska, ki zastopajo razne sku-
pinske interese, ki so pogosto v nasprotju z
ustavo, skoro vedno pa v nasprotju z intere-
si skupnosti. Gre za razne industrijske sku-
pine in družbene plasti, ki si hočejo zavaro-
vati monopolne položaje. Taka plast naj bi
bil tudi »ordine« italijanskih časnikarjev, ki
se je polastil monopola nad tiskom in si za-
gotovil nesorazmerno visoke dohodke. No-
ben list v Italiji ne more iziti, kljub v ustavi
zagotovljeni svobodi tiska, če nima uredni-
ka, ki je član »reda« časnikarjev. To zagotavlja
časnikarjem monopolno visoke dohodke
in uničuje tisk. »Red časnikarjev« je pred
kratkim tožil neki list, ki si je pomagal s
časnikarji, ki niso včlanjeni v »ordine«, toda
sodnik je spoznal, da je vse to protustavno
in je zato odstopil zadevo ustavnemu sodišču.

»Corriere della Sera« je označil v svojem
uvodniku v sredo, pod naslovom »Kriza dr-
žave«, to krizo za »etično-politično«. Bi-
rokracija duši svobodo. »Kljub ugotovitvam ne-
sigurnosti in nevarnosti vsaj do danes niso
bili storjeni resni poskusi, da bi preučili in
predlagali možna zdravila, da bi preobrnilo
to tendenco v hitro in dramatično odpovedo-
vanje države«, je zapisal isti list. Njegova
kritika izzveni v ugotovitvi: »Kriza avtorite-
te je očitna, oblast postaja **res nullius**.«
To, meni, je opaziti vsepovsod, toda v Italiji
je ta pojav še posebno očiten.

Ni moč tajiti, da je tudi precejšen del ti-
ska odgovoren za to krizo. Namesto da bi
opravljali funkcijo nepristranskega obvešče-
valca in kritičnega spremljevalca dogodkov,
funkcijo pobudnika novih idej in programov,
je večji del tiska navaden propagandistični
stroj v službi določenih skupin pritiska, ali
pa se je specializiral v lovu za najrazličnej-
šimi senzacijami, v zavestnem in preračuna-
nem razpihovanju raznih škandalov, s čimer
po eni strani poneumlja ljudi, po drugi stra-
ni pa ruši ugled in zaupanje v demokratične
institucije.

Gre vsekakor za kompleksno vprašanje, ki
bi ga morali odgovorni ljudje vsestransko
proučiti. Kriza je verjetno prehodnega zna-
čaja in je tudi posledica nove, velike vloge,
ki jo ima danes država v družbenem življe-
nju. Njen mehanizem je očitno zastarel, ohla-
pen in počasen ter nikakor ne more držati
koraka z naglim družbenim razvojem.

NAPETOST NA DALJNEM VZHODU

Ta naslov zveni skoraj kot norčevanje,
kajti napetosti na Daljnem vzhodu je bi-
lo že ves čas dovolj in težko bi v zadnjih
30 ali 40 letih našli daljše razdobje, v ka-
terem na Daljnem vzhodu ni bilo »nape-
to«, bodisi med Kitajsko in Japonsko, med
Japonsko in Rusijo, med Združenimi drža-
vami in Kitajsko itd., da niti ne omenjamo
bojev v Vietnamu, na Koreji in v drugi
svetovni vojni. Toda tokrat je dosegla na-
petost skoro eksplozivno točko in v hipu,
ko to pišemo, nismo gotovi, da že v pri-
hodnjih 24 urah ne bo prišlo do eksplozi-
je. In tega ni gotov niti noben ameriški,
britanski ali sovjetski državnik, kajti vse
skupaj je zavito v skrivnost kompleksov
kitajske psihe, katerim nihče ne more pro-
dreti do dna, vsaj ne ljudje z Zahoda.

KAOTIČEN POLOŽAJ NA KITAJSKEM

Medtem ko je ves svet v skrbeh sledil
stopnjujoči se vojni v Vietnamu, kjer so
Američani zadnji čas hudo zaostriili svoje
letalske napade na področje Hanoja in po-
slali svoja letala bombardirati železnice in
moste celo v neposredno bližino kitajske
meje, in je po drugi strani notranji polo-
žaj na Kitajskem naravnost kaotičen ter
je pričakovati izbruh državljanske vojne
med maosti in protimaostimi, pa se je ne-
nadno pojavilo novo in trenutno najbolj
vroče žarišče napetosti na meji Hong-Kon-
ga.

V tej britanski koloniji na kitajski obali
so se že dalje časa ponavljale demonstra-
cije »rdečih gardistov«, domačih in tistih,
ki so se pritihovali iz Mao Tse Tungove
Kitajske. Toda dozdej jim je bila policija
kos, četudi so se zadnji čas še zaostriile.
Ker so nekateri Mao Tse Tungu naklonjeni
kitajski listi v Hong Kongu ščuvali k ma-
ostičnim demonstracijam, so britanske ob-
lasti za nekaj časa prepovedale izhajanje
treh listov, okrog 20 urednikov pa so dale
aretirati in jim bodo napravili sodni pro-
ces.

KITAJSKI ULTIMAT

To se je zgodilo pretekli teden. Kitajski
režim je v svoji užaljenosti nepremišljeno
dal Veliki Britaniji 48-urni ultimatum, da
spet dovoli izhajanje prepovedanim listom
in izpusti zaprte urednike. Velika Britanija
je ultimatum odklonila. In v hipu, ko je ta v to-
rek popoldne zapadel, so se tolpe rdeče-
gardističnih demonstrantov ob besnem
skandiranju Mao Tse Tungovih gesel vrgle
na poslopje britanskega veleposlaništva v
Peking, vdrlje vanj, ga opustošile in zažga-
le. Radijska zveza med Londonom in vele-
poslaništvom v Pekingu se je nenadno pre-
trgala. Zadnje besede, ki so prispele v Lon-
don, so bile: »Zdajle vdirajo noter...«
Potem nič več.

Že pol ure nato je britanska vlada obja-
vila, da je prepovedala kitajskim diplo-
matskim predstavnikom v Veliki Britaniji
zapustiti državo brez dovoljenja britanske-
ga zunanjega ministrstva. Drugi ukrepi bo-
do še sledili.

KITAJSKE ČETE NA MEJI HONG KONGA

Kaj bo Anglija še drugega storila, se
trenutno ne ve. Gotovo je, da ne more vo-
jaško braniti Hong Konga, če bi ga Kitajci
napadli. In to se lahko zgodi. Kitajska
je namreč še okrepila svoje čete, ki jih je
že prej za grožnjo zbrala na meji Hong
Konga. Zadoštuje Mao Tse Tungova zapo-
ved, pa bodo Kitajci vkorakali v Hong
Kong.

S tem bodo sicer napravili sami sebi o-
gromno gospodarsko škodo, kajti Hong
Kong je bil po neki definiciji »kokoš, ki je
nesla zlata jajca za Kitajce«, ker je pome-
nil za Mao Tse Tungovo Kitajsko edino
trgovinsko izhodišče v svet in vir večine
njenih deviznih dohodkov. Zato so Kitajci
doslej tudi prenašali to tujo kolonijo na
svojem ozemlju. Toda v hipih besne na-
cionalistične razvnetosti in užaljenosti naj-
brž ne bodo razmišljali o gospodarski ško-
di. Upati je le, da bodo odgovorni ljudje,
kot Mao Tse Tung, ohranili toliko zdrave
pameti, da ne bodo silili v nesrečo.

NE GRE SAMO ZA HONG KONG

Kajti ne gre samo za Hong Kong, ki bi
morda sam po sebi niti ne povzročil vojne,
ampak za dogodek, ki bi lahko nehote spro-
žil veliko vojno na Daljnem vzhodu in
morda tretjo svetovno vojno. Zadoštovala
bi ta iskra, da zajame plamen ves Daljni
vzhod, ker tudi napetost med Kitajsko in
Združenimi državami je priklopila do viška
zaradi stalnega bližanja bombardiranj v
Severnem Vietnamu kitajski meji in zaradi
dveh ameriških letal, ki sta te dni mor-
da nehote prekršili kitajski zračni pro-
stor, nakar so ju Kitajci takoj sestrelili.
To pomeni, da imajo Kitajci ob meji Viet-
nama močne in dobro oborožene vojaške
sile, morda tudi z ofenzivnim namenom.
Po drugi strani pa ameriški generali od-
ločno zahtevajo vojno proti Kitajski, ker
se jim zdi, da je zdaj priložnost za to. Hi-
sterija se polašča tudi njih in njim jo je
težje oprostiti kot Kitajcem, katerim se
maščuje večtisočletna osamljenost in za-
ostalost s kompleksi manjvrednosti in s
tem agresivnosti.

V hipu, ko bi Kitajci prestopili mejo ali
ko bi prvo ameriško letalo bombardiralo
kitajsko ozemlje, bi se najbrž sprožila voj-
na, v kateri bi verjetno spregovorilo tudi
atomsko orožje. To pa je tisto, česar se
ves svet razen najhujših ideoloških fanati-
kov na eni in vojaških vojnih hujskačev
na drugi strani najbolj boji.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 27. avgusta, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: Povesti mojstra Čuka: »Popotna godca Angiolino in Ciquita«. Napisala Luciana Lantieri in Ezio Benedetti, prevedel Franc Jeza; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Sedem dni v svetu; 16.00 »Dvojnik«, radijska drama, napisal Friedrich Dürrenmatt, prevedel Saša Martelanc. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.30 Vabilo na ples; 18.30 Simfonične pesnitve; 19.15 Nedeljski vestnik; 19.30 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice, vodi Fran Valentinčič; 21.00 Kromatična fantazija, večerni koncert zabavne glasbe; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.45 Antologija jazza.

• PONEDELJEK, 28. avgusta, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.10 Počitniška srečanja; 13.30 Priljubljene melodije; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Starokrščanske bazilike v Italiji, pripravlja prof. Rafko Vodeb; 18.30 Frédéric Chopin: Koncert št. 2 v f molu za klavir in orkester; 21.00 Slike iz narave v slovenskem pripovedništvu: »Fran Saleški Finžgar«, pripravil Franc Jeza; 21.15 Revija pevcev; 22.00 V plesnem ritmu; 22.35 Samospeli za glas in klavir; 23.00 Glasba za lahko noč.

• TOREK, 29. avgusta, ob: 11.50 Motivi preteklih dni; 12.00 Iz slovenske folklorne — V starih časih: Lelja Rehar: »Na uoško se uodpravljajo«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Zborovske skladbe Frana Venturinija; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 »Beli kit Moby Dick«, povest, napisal Herman Melville. Prevod in dramatizacija Dušana Pertota. Drugo nadaljevanje; 20.30 Ivo Tijardovič: »Mala Floramye«, opereta v treh dejanjih; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 30. avgusta, ob: 11.50 Glasbila in barve; 12.10 Zena in dom; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 »Pomen Sabine novega cepiva«, pripravlja dr. Rafko Dolhar; 18.30 Klavirski duo Mario in Lydia Conter; 19.00 Ljudske zborovske pesmi; 20.30 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.25) Knjižne novosti — Anna Maria Ortese: »Poveri e semplici«, ocena prof. Josipa Tavčarja; 22.10 Plesna glasba; 22.45 Večerne melodije.

• ČETRTEK, 31. avgusta, ob: 11.50 Sodobni motivi; 12.10 Znanost in tehnika; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 18.00 Zbor »Giuseppe Verdi« iz Ronk, vodi Giorgio Kirschner; 18.30 Simfonične skladbe našega stoletja; 19.00 Otroci na počitnicah. Pripravila Nerina Svab; 19.15 Razkušane pesmi; 20.30 »Utopljenec«. Veseloigra v treh dejanjih, napisal Johann Nestroy, prevedel Pavel Golia. Igra RO., režira Jože Peterlin; 21.45 Jazzov kotiček; 22.30 Skladbe davnih dob; 22.45 Romantične melodije.

• PETEK, 1. septembra, ob: 11.50 Vokalni ansambli; 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravlja prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Kam v nedeljo? pripravlja Sergij Vesel; 18.30 Slovenski solisti; 19.00 Mešani zbor »Francé Prešeren« iz Kranja, vodi Peter Lipar; 20.30 Koncert operne glasbe; 22.00 Zvočna paleta; 22.30 Magija glasbil v jazzu; 23.00 Nežno in tiho.

• SOBOTA, 2. septembra, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Alpska jezera: »Comsko jezero«; 13.30 Semeni plošč; 14.45 Pojeta Ornella Vanoni in Frank Sinatra; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio — Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Pravljice slovenskih avtorjev: (9) »O povodnem možu«, ljudska; 16.40 Glasovi in zvoki; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Gorenjske ljudske pesmi; 18.30 V svetu jazza; 19.00 Počitniška srečanja; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Ansambel, ki ga vodi Giuseppe Anedda; 21.00 Aleksander Marodič: »Čez vse ovire«; 21.25 Vaški ansambli; 22.00 Manuel De Falla: El amor brujo, balad; 22.25 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. avgusta, nedelja: Zlatko, Juš
28. avgusta, ponedeljek: Avguštin, Miligoj
29. avgusta, torek: Janez, Sabina
30. avgusta, sredo: Saša, Rozalija
31. avgusta, četrtek: Rajko, Rajmund
1. septembra, petek: Mladen, Egidij
2. septembra, sobota: Štefan, Hranislav

TITO NI MOGEL PRIPRAVITI ARABSKIH VODITELJEV K ZMERNOSTI

Jugoslovanski predsednik Tito se je vrnil s svojo jahto »Galeb« na Brione, po opravljenem mirovnem poslanstvu v Egiptu, Siriji in Iraku. Kot znano, je imel njegov obisk tam namen pripraviti voditelje arabskih držav do tega, da bi privolili v politično rešitev spora z Izraelom, namesto da bi se še dalje zanašali samo na orožje in pridigali sveto vojno proti Judom. Tito sam je izjavil, da ni nesel s seboj kakega mirovnega načrta, kot so mu ga pripisovali in če o trdil, da so nanj pristale tako Sovjetska zveza kot Združene države.

Ta načrt je bil baje — po teh govoricah — v tem, da bi naj Izrael umaknil svoje čete na stare meje pred zadnjo vojno, arabske države pa bi zato priznale Izrael kot državo in Egipt bi dovolil izraelskim ladjam pluti po Akabskem zalivu in tudi skozi Sueški prekop, a tu le, če bi dvignile ladje na jambor zastavo Združenih narodov.

ARABSKI VODITELJI SO ZAGRIZENI

Toda vse kaže, da arabski voditelji niso pristali na ta načrt, ali na Titovo prigovarjanje, naj bodo zmerni, ker se jim zdi, da bi s tem preveč popustili Izraelu, saj bi dosegel to, česar mu niso hoteli dovoliti pred spopadom. Tak občutek je vzbudilo tudi skupno uradno poročilo o razgovorih, četudi je hotelo biti optimistično. Še večji optimizem, vsaj na zunaj, pa je pokazal Tito, ko je izjavil, da misli nadaljevati svoje posredovanje pri arabskih državnih poglavarih: toda očitno se za tem optimizmom skriva precejšnje razočaranje, kajti arabski poglavarji se nikakor nočejo odpovedati svojim sanjam, da bi z vojno uničili Izrael, četudi so za to preslabi.

Komentarji v jugoslovanskem tisku o Titovem obisku so bili mnogo bliže pesimizmu in niso izključili, da bo prišlo prej ali slej do novega spopada. Vsekakor je gotovo, da Jugoslavija ne daje več prav

arabskim skrajnežem, med katerimi pa ni najhujši Nasser (vsaj ne po porazu), ampak Alžirec Bumedien ter predsednika Sirije in Iraka. Poraz pa najhujše čuti Nasser, ker je usahnul vir dohodkov iz Sueškega prekopa, zato se je že obrnil na London in baje tudi na Združene države, da bi mu pomagale odpreti prekop. Baje mu je to svetovala tudi Sovjetska zveza, ki ima tudi veliko škodo od zapore prekopa. Preko Sueškega prekopa je šla tudi sovjetska preskrba za Severni Vietnam. Značilno je, da so sovjetske vojne ladje odplule od egiptovske obale, kjer naj bi bile predstavljale opomin Izraelcem.

IZRAELCI NE GREDO ZA STARE MEJE

K vsemu temu je treba dodati še dejstvo, da so najodgovornejši in najuglednejši izraelski državniki že večkrat naglasili, da se Izraelci nikakor ne mislijo več umakniti na stare meje; to da ne pride več v poštev. V vsakem primeru bo Izrael razširil svoje meje. Tako med drugim Izraelci nočejo več razpravljati o starem delu Jeruzalema, ki so si ga že priključili in vidijo danes v zedinjenem Jeruzalemu svojo prestolnico, kakor je bil nekdaj.

Vse to pa seveda ne zmanjšuje moralnega in političnega pomena Titovega poskusa posredovanja za mir na Bližnjem vzhodu, kajti s tem je storjen začetek za politično reševanje spora med Arabci in Izraelci. Orati ledino pa je vedno težko, posebno če mora zarezati železo v tako trdo in zakoreninjeno sovraštvo, kakor je to med semitskimi brati Judi in Arabci. Tudi najbolj zagrizene besede pa so še vedno boljše kot prelivanje krvi.

Poleg vsega tega pa se odpirajo za nadaljnje politično prizadevanje za rešitev spora še široke perspektive zaradi arabske nenotnosti, ki se je pokazala ta mesec na konferencah v Kartumu in Bagdadu.

Kar velja za južne Tirolce, naj velja tudi za koroške Slovence

Avstrijsko zunanje ministrstvo je izročilo italijanskemu veleposlaništvu na Dunaju 20 strani dolgo noto, v kateri ponovno predlaga pogajanja med obema državama za rešitev južnotirolskega vprašanja v okviru sporazuma De Gasperi - Gruber, ki je bil podpisan 1. 1947 v Parizu.

Avstrijska nota je precej ostra in pomeni nekaj opomin Italiji, naj se pobriga za pogajanja, če noče, da bo Avstrija »internacionalizirala« južnotirolsko zadevo, s tem da se bo obrnila spet na Združene narode. Vendar pa se hoče prej prepričati, če je Italija voljna, da se direktno pogaja. Avstrija namerava odločneje vzeti v roke južnotirolsko zadevo posebno po prenosu vlade, kar se bo baje zgodilo septembra.

Italija pa ne kaže preveč volje za pogajanja in bi rajši vso zadevo, kot kaže, zavlekla, v upanju, da bo pridobila mednarodno javno mnenje zase, glede na to, da je članica Evropske skupnosti, Avstrija pa ne, in da bo pomenilo to pritisk na Avstrijo, naj bo popustljiva. Edina, ki imata korist od tega zavlačevanja in medsebojnega zadrževanja, sta nemški in italijanski faši-

zem, ki najdeta v razgretem šovinističnem ozračju potrebne pogoje za svojo rast in krepitev.

Avstrijska vlada, ki sicer kaže toliko vne-me za rešitev manjšinskega vprašanja na Južnem Tirolskem, pa se dela precej gluha za upravičene zahteve koroških Slovencev. Ti zahtevajo razpustitev nemško-nacionalistične organizacije z nacističnimi tendencami »Heimatsdienst«, ki hoče še vedno strahovati koroško slovenstvo in katere obstoj je v nasprotju z avstrijsko ustavo in zakoni. Zahtevajo tudi uvedbo dvojezične poimenovanja krajev na Koroškem in uvedbo dvojezičnosti v uradih.

Razen tega avstrijske oblasti izigravajo koroške Slovence v pogledu šolstva. Še vedno nočejo uvesti slovenščine v osnovne šole v krajih, kjer žive Slovenci. Zdaj morajo starši za vsakega otroka posebej zahtevati slovenski pouk (nekaj ur tedensko), a s tem se seveda izpostavljajo pritisku nemških šovinistov v »Heimatsdienstu«.

Predstavniki koroških Slovencev so te dni predložili kanclerju Klausu zahteve slovenske manjšine.

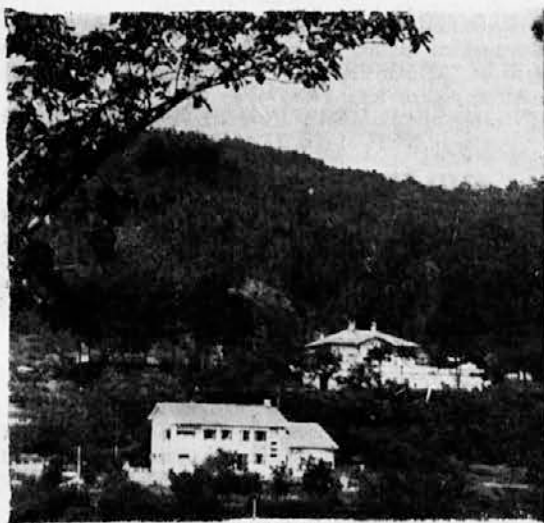
Dialog slovenskih izobražencev v Dragi

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM DRUŠTVA SLOV. IZOBRAŽENCEV V TRSTU, Prof. J. PETERLINOM

Mnogi slovenski izobraženci se spominjajo lanskega septembra, ko smo bili na študijskih dneh v Dragi pri Bazovici. Srečanje je zelo dobro uspelo in ob koncu je bila izražena želja, da bi postali taki študijski dnevi vsakoletni, stalni in po možnosti vedno prve dni septembra. Tako so dobili lanskeletni organizatorji nalogo, da poskrbe tudi za letošnje izvedbo. Naš list je napovedal že nekajkrat letošnje študijske dneve, da bi pa seznanili slovensko javnost podrobneje o letošnji organizaciji, smo naprosili prof. Jožeta Peterlina, predsednika Društva slovenskih izobražencev, ki organizira tudi letošnje dneve, za nekaj pojasnil.

Gospod profesor, kakšno osnovno misel boste obravnavali na letošnjih študijskih dneh, oziroma, katerim problemom se mislite predvsem posvetiti?

Izbrali smo tista kričeca vprašanja, ki morajo, po našem mnenju, nujno zanimati vsakega živo čutečega slovenskega izobraženca in na katere moramo nujno iskati odgovore in rešitve. Tako bo kot prvo na sporedu predavanje »Današnji slovenski položaj in perspektive za bodočnost«. Predaval bo dr. Toussaint Hočevar, ki je univ. profesor v Ameriki, torej nekoliko odmaknjen od srca Slovenije, pa morda toliko bolj objektivni.

DRAGA

Lansko leto je kot gost predaval na ljubljanski univerzi in so njegova izvajanja vzbudila živo zanimanje. Njegovo predavanje bomo dopolnili drugi, ki živimo in doživljamo slovensko usodo na slovenskih tleh.

Temu vprašanju je posvečena sobota. Kaj pa nedelja?

V nedeljo bo ob 8. uri daroval v poslopju zborovanja sveto mašo škofov vikar msgr. dr. Lojze Škerl, nato pa bo predaval p. dr. Roman Tominec iz Ljubljane o vlogi krščanstva pri oblikovanju slovenske narodne zavesti in kulture v 1200 letih in ali more to vlogo krščanstvo nadaljevati.

Dr. Tominec bo v tem predavanju razgrnil del naše zgodovine. Zdelo se je, da letos, ko praznujemo 1200 letnico pokristjanjenja, ne morejo naši študijski dnevi mimo kritičnega prikaza vloge, ki jo je opravilo krščanstvo v naši zgodovini. V nekem smislu bo to predavanje gotovo tudi dopolniloh Glosam Borisa Pahorja, ki žal zaradi zadržanosti ne bo mogel sodelovati, kakor je prvotno obljubil, s predavanjem, s posebno osvetlitvijo na vlogo manjšine.

Zaključuje o ta predavanja razpravo o slovenski problematiki?

Morda bolj splošno problematiko, čeprav ne bi želeli, da bi bili kje abstraktni in teoretični. Vendar je še bolj konkreten drugi del tega dne, ki je posvečen analizam sociološkega sestava zamejskih Slovencev. Od splošno slovenskih problemov se bomo torej tu umaknili k zamejskim.

Glavno predavanje, ki bo posvečeno tržaškim Slovincem, bo imel prof. dr. Samo Pahor, nato pa bodo koreferenti osvetlili z analizami tudi goriške razmere, pa tudi sociološki sestav Slovencev v Beneški Sloveniji in v Kanalski dolini.

Naslonjen na to analizo bo potem devinsko nabrežinski župan, častnikar Drago Legiša predaval:

val: »Kako približati današnjemu stanju prebivalstva naše javno delovanje?« Ne dvomim, da se bo prav ob analizah in tem predavanju lahko razvil stvaren in temeljit razgovor in da bomo lahko pršli tudi do konkretnih zaključkov.

Predavanja so brez dvoma zelo aktualna in preveča. Ali vabite na študijske dneve slovenske izobražence na sploh, ali morda mislite samo na določen krog ljudi?

Naši študijski dnevi so namenjeni slovenskim izobražencem brez kakršne koli omejitve. Vabimo na nje vse, ki živo občutijo slovensko problematiko, ki čutijo svojo odgovornost in poslanstvo, ki ga imajo kot izobraženci do svojega naroda. Želimo, da bi bil to živ dialog, prosta izmenjava mnenj in pogledov in morda iskanje stičnih točk. Morda bo vsakdo po svoji poti opravljal svoje poslanstvo, toda skupni pogovori in razprave bodo ustvarjali toplejše ozračje med nami in plemenitejša razmerja, obrusili bodo ostrine in pomagali razpršiti nezaupanje. Zato res vabimo čim širši krog naših izobražencev. Študijski dnevi nočejo imeti političnega značaja.

Kakšno udeležbo pričakujete?

Te dni razpošiljamo na naslove program z vabil. Seveda je jasno, da ni mogoče poslati vabila vsakomur; delno jih bomo poslali na organizacije izobražencev, delno predstavnikom organizacij. Vendar, če kdo ne bi dobil vabila, naj tega ne zameri, vabimo ga s temi vrsticami in z obvestili v ostalih časopisih. Na svidenje torej v Dragi!

Smešno razburjanje

Novi goriški nadškof še ni prav prevzel vojege mesta in že mu skušajo nekateri brumni verniki dajati nasvete, ki so jih privlekli iz fašistične šare na dan.

Nekega gospoda iz Tržiča je pekljivo zbadel dopis v razširjenem katoliškem tedniku »Famiglia cristiana«. Tednik je zapisal ob koncu prejšnjega meseca, da je bilo z zadovoljstvom sprejeto imenovanje msgr. Cocolina za goriškega nadškofa bodisi od italijanske, kakor tudi slovenske duhovščine. List pravi, da »ima msgr. Cocolin med drugim tudi to prednost, da pozna in dobro govori italijanščino in slovenščino; poznanje obeh jezikov mu bo olajšalo stike s katoliškim klerom, ki pripada slovenski etnični manjšini.«

Da bi ne bil katoliški tednik tega zapisal in pohvalil novega nadškofa, da pozna jezik tudi svojih slovenskih vernikov!

Ze omenjeni tržiški dopisnik je poslal listu »Famiglia Cristiana« pismo, objavljenno 20. avgusta v istem listu. V njem piše, da ga je zaprepastila — in ne samo njega — pohvala, ker pozna tudi slovenski jezik. »Utegnilo bi se potem soditi — tako modruje nadškofov samozvani nasvetodajavec — da je dvojezičnost posebna značilnost naše obmejne zemlje, tudi po nasilni priključitvi treh četrtin Julijske krajine Jugoslaviji in po sledečem pobegu tristo tisoč Julijcev.«

Iz tega modrovanja sledi, po piščevem sklepanju, zaključek, ne samo, da je vse Posočje in Pivka naseljeno z italijanskim prebivalstvom, ampak tudi, da goriški nadškof ne sme poznati in govoriti slovenščine, zato da se ne prizna dvojezični značaj te obmejne dežele. Taek vrste modrovanje in smešno razburjanje je bilo lastno ne samo fašistom, marveč tudi nekaterim monsinjorjem — Bog jim daj dobro, saj jih ni več med živimi — ki so kradli svetogorsko podobo in pljuvali na Slovence.

KIESINGERJEV OBISK V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Nemški zvezni kancler Kiesinger in zunanji minister Brandt sta napravila v prvi polovici preteklega tedna dvodnevni obisk v Washingtonu, kjer sta imela razgovore s predsednikom Johnsonom in z zunanjim ministrom Ruskom. Razgovori so zadevali predvsem položaj Zahodne Nemčije in odnose med njo in Združenimi državami, četrdo so govorili seveda tudi o drugih važnih mednarodnih problemih.

Ena glavnih vprašanj, o katerih so se pogovarjali v Washingtonu je tisto, kar imenujejo Nemci »gradnjo mostov do Vzhoda«. Tako Združene države kot Zahodna Nemčija si prizadevajo, da bi zgradile take mostove, toda pri tem menita obe državi, da ni nujno, da bi jih gradili skupno.

Kiesinger sam pa je nemško stališče strnil v besede: »zblíževanje z Vzhodom ne sme iti na račun Nemcev.« Mislil je seveda Združene države. Nemci se namreč ves čas boje, da bi Amerika zblížanju z Rusijo žrtvovala združitvev Nemčije, kar je nemški politični problem št. 1. Sedanji razgovori v Washingtonu so očitno pomirili nemško bojazen glede tega.

Pomagajmo smešno razburjenemu dopisniku »Famiglie Cristiane« k treznemu premisleku še s pripombo, da priznava dvojezičnost ali če hoče stalno naseljenost Slovencev v goriški pokrajini in nadškofiji tudi državna in cerkvena oblast (šole, pridige, v nabrežinsko-devinskem delu nadškofije javni napisi). Navzočnost manjšinskih narodnih skupin je priznana s šestim ustavnim členom. Vsa ta dejstva je brumni fašistični vernik prespal kje v devetih nebesih.

Le na koncu se je nekoliko zbudil, ko vendarle prizna, da živi v goriški nadškofiji nekaj slovenskih vernikov. Modruje pa spet takole, da bi utegnili »Famiglia Cristiana« povzročiti s svojim pisanjem zmedo glede etnične sestave goriške nadškofije. V podkrepitev navaja, da je med 180 tisoči prebivalcev goriške nadškofije le 5 odstotkov vernikov slovenske narodnosti in da še ti prav dobro znajo italijanski.

Na podlagi teh razmišljanj sklepa, da ni treba nadškofu znati jezika enega dela vernikov in da ni nikakršna prednost, če ga pozna. Mož se torej drži starega fašističnega merila, da se pravica kroji po številu — navaja ga pa po svoji volji — in ne po moralnih osnovah, zasidranih v pojmu pravičnosti. Recimo, kar pa ne drži, da je samo 9 tisoč slovenskih vernikov v nadškofiji. Vprašamo, ali ni tudi za te potrebna božja beseda v materinščini? Ali ni potrebno, da duhovni nadpastir pozna jezik vseh svojih vernikov? In če ga pozna, je to njemu v odlično prednost za pastirovanje v dvojezični škofiji in ne obratno!

Prepričani smo, da ne bo nadškof Cocolin poslušal smešno razburjenih prišepetavanj nepoklicanih svetnikov, bodisi s krizmo ali brez nje, in bo pravi delivec duhovne blagodati v Kristusovem in koncilskem duhu za vernike slehernega jezika.

r. b.

Tržaškega

Nabrežina:

Odprtje novega igrišča

V soboto popoldne se je na novem odbojškem in košarkarskem igrišču v Nabrežini zbrala lepa množica domačinov in tudi večje število gostov, da prisostvujejo slovesnemu odprtju novega športnega objekta. Slovesnost je bila združena s prvo mednarodno trofejo »Sokol«, ki so se je udeležile štiri ženske odbojbarske ekipe.

Slavnost se je pričela s pozdravnim govorom agilnega predsednika športnega društva »Sokol« Antka Terčona, ki je med drugim poudaril, kako je nabrežinska športna mladina lahko upravičeno ponosna nad rezultatom svojega požrtvovalnega dela in svojih vztrajnih vsestranskih prizadevanj. Novo igrišče je namreč nastalo po izključni zaslugi domačih fantov in deklet, saj so ga zgradili z lastnimi rokami, pri čemer so jim s prispevki ali na kak drug način pomagali zavedni Nabrežinci, zlasti domači obrtniki. Predsednik Terčon se je zato toplo zahvalil vsem, ki so kakorkoli prispevali, da ima naša mladina danes v Nabrežini na razpolago lepo novo igrišče.

Predsednik je nato povabil domačega župnika Rejca, naj blagoslovi igrišče. Pred blagoslovitvijo je župnik izrazil svoje zadovoljstvo nad izvršenim delom ter pohvalil nabrežinsko mladino, ki je zgovorno dokazala, da niso resnične govorice, češ da se v Nabrežini nič ne dela. Izrazil je tudi prepričanje, da se bo vsa dejavnost na novem igrišču razvijala po načelu: »zdrav duh v zdravem telesu!« Po blagoslovitvi je nabrežinskim mladincem in mladinkam čestital še župan Legiša, ki je predvsem pohvalil portžvovalnost in navdušenje, ki so ga športniki in športnice pokazali pri realizaciji novega igrišča.

I. trofeja »Sokol«

Nato so se začele odbojbarske tekme, ki so se jih udeležile naslednje ženske ekipe: Sokol iz Nabrežine, Bor iz Trsta, AGI iz Gorice in TVD Partizan iz Celja. Tekme, ki so bile zelo zanimive, so se zaključile v nedeljo z naslednjo uvrstitvijo. Prvo mesto so zasedle Celjanke, drugo mesto Goricanke, tretje mesto predstavnice društva Bor, četrto mesto pa članice domačega Sokola. Za domačinke, ki nastopajo komaj nekaj mesecev, je bila uvrstitev na zadnje

IZID UČITELJSKEGA NATEČAJA

Na oglasni deski Šolskega skrbništva v Trstu je do sobote, 26. t. m., na vpogled lestvica, ki je bila sestavljena po zaključku učiteljskih strokovnih izpitov ali posebnega učiteljskega natečaja za dosego stalnosti. Izpiti je polagalo skupno 70 učiteljev in učiteljic. Izdelalo je 68 kandidatov, dve kandidatini sta padli. V lestvico pa je prišlo 59 kandidatov, kar pomeni, da jih 9 ima premalo točk, da bi dosegli najmanjše predpisano število (75).

Ce bo sedanja lestvica dokončno potrjena, bo ostalo šest stalnih učiteljskih mest nezasedenih in jih bodo začasno poverili učiteljem - suplentom. Možno pa so še kakšne spremembe, ker mora pristojna oblast rešiti nekaj prizivov.

mesto predvidena Nabrale pa so si nekaj dragocenih izkušenj, saj vse ostale ekipe nastopajo v prvih ligah. Nastopajoče ekipe, njihove kapetanke in najmlajše igralke so bile po tekmovalju nagrajene z lepimi pokali in medaljami, ki so jih darovale razne javne ustanove in tudi domača zlatarna.

To mednarodno tekmovalje, ki je bilo, kot smo napisali združeno z odprtjem novega igrišča, je vsekakor odlično uspelo, za kar gre zasluga in priznanje požrtvovalnim članom in članicam nabrežinskega društva Sokol. Društvo je tudi poskrbelo, da se je mladina v soboto in nedeljo zvečer lahko zavrtela ob zvokih orkestra »5 Lords«.

-0-

VEDNO VEČ POŽAROV NA KRASU

Ves Kras je zajela takšna suša, kakršne ljudje že dolgo let ne pomnijo. Vsi kmečki pridelki, kot na primer krompir, fižol, so hudo prizadeti. Suša je začela občutiti tudi trta, ki že zgublja liste, in je zato vinski pridelek v nevarnosti.

Strahotno škodo povzročajo nadalje požari, ki povečini nastajajo po krivdi cigaretnih ogorkov, ki jih nekulturni in nevzgojeni kadilci odmetavajo iz avtomobilov ob rob ceste, kjer se zaradi suhe trave takoj vname požar. Škoda na pogozdenem kraškem področju je že ogromna.

Zato tudi v našem listu opozarjamo prebivalstvo, naj strogo pazi, da zaradi lahkomiselnosti ne nastanejo še novi požari.

SEMINAR ZA PROFESORJE IN UČITELJE

V petek, 18. t. m., se je začel v Mariboru seminar za profesorje in učitelje slovenskih šol na Tržaškem. Udeležuje se ga skupno 30 šolnikov. Na sporedu so predavanja o organizaciji šolstva v Jugoslaviji in o reformi osnovne šole in gimnazije (predavatelj Dušan Kompare), o strokovnem izobraževanju v Sloveniji (predavatelj Drago Glogovšek), o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (predavatelj Mile Budič), o gibanju v slovenski likovni umetnosti od leta 1950 dalje (predavatelj Andrej Ujčič), o novejši slovenski glasbi (predavatelj Vilko Ukmar) in o razvoju jugoslovanskega filma (predavatelj France Brenk). S področja zgodovine predava dr. Lojze Penič o temi: jugoslovanski narodi v obdobju po prvi svetovni vojni; dr. Vanek Šiftar govori o samoupravnem sistemu v Jugoslaviji, Mira Medved pa o deležu slovenske štajerske in Koroške v slovenski literaturi.

Seminar se bo zaključil v nedeljo, 27. t. m. Tržaški šolniki so si v tem času že ogledali, oziroma si bodo še ogledali razne znamenite kraje na Štajerskem in Koroškem ter razne kulturne inštitucije v Mariboru in bližnjih slovenskih središčih. Vodja seminarja je prof. Stane Mihelič, pedagoški svetovalec za slovenske šole na Tržaškem.

Podoben seminar so imeli v Italiji tudi šolniki z italijanskih šol v Koprščini in

Bujščini. Oba seminarja sta bila prirejena po sporazumu v okviru italijansko-jugoslovanske komisije za zaščito manjšin.

STUDIJSKI DNEVI SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V DRAGI

STROSKI:

Prispevek za študijske dneve 1000 L, kosilo ali večerja 800 L, prenočišče 300 L, enodnevna oskrba 2200 L.

Draga (ital. S. Elia) je vasica za Bazovico, kamor je lahko priti z oseb. avtomobilom po asfaltirani cesti do poslopja, kjer so študijski dnevi. Cesta se odcepi v Bazovici proti Pesku (ital. Pese) kmalu nato pa se cesta ponovno odcepi proti Dragi. Avtobus vozi izpred glavne železniške postaje (na robu restavracije na postaji (via Gioia) po naslednjem urniku: 5,25 (ob delavnikih), 6,30 (ob praznikih), 7,10 (ob del.), 13,05 in 7,55 ter ob 19,45 vsak dan.

Prosimo, potrdite čim prej svojo udeležbo ali telefonično (tel. 23779) vsak dopoldan, ali pismeno na naslov Društvo slovenskih izobražencev, Trst, v. Bonizetti 3.

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV
V TRSTU

ZRELOSTNI IZPITI NA ZNANSTVENEM LICEJU

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se prične ZRELOSTNI IZPITI v jesenskem izpitnem roku šolskega leta 1966-1967.

DNE 14. SEPTEMBRA 1967 OB 8.30 S PISMENIM IZPITOM IZ ITALIJANŠČINE.

IZID UČITELJSKEGA NATEČAJA

Šolsko skrbništvo sporoča, da so na uradni deski izpostavljeni od 16. do 25. avgusta t. l. v ulici Duca d'Aosta 3. lestvice s končnim izidom učiteljskega posebnega natečaja za slovenske šole na tržaškem ozemlju.

POPRAVNI IZPITI NA ZNANSTVENEM LICEJU

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu javlja, da pričnejo vsi popravni izpiti — sprejemni za klasični licej, vstopni in razredni — v jesenskem izpitnem roku šolskega leta 1966-1967.

DNE 1. SEPTEMBRA 1967 OB 8.30 S PISMENIM IZPITOM IZ SLOVENSČINE.

Beneška Slovenija

Sent Lenart:

V DUHU DOBREGA SOSEDSTVA

Poletne farne šagre, združene z ljudskimi veseljami, vabijo v različnih krajih Beneške Slovenije vedno več domačih in tujih obiskovalcev, kar pa je pri tem še najbolj spodbudno, so tudi nastopi raznih skupin in sosednih slovenskih krajev onkraj meje, v duhu dobrega meštva. Tako je bilo tudi v Skrutovem pri Sent Lenartu od 12. do 16. avgusta, okoli praznika svetega Roka. S prizadevanjem župana Jožefa Sidarja in turističnih zvez nadiških občin so tudi letos priredili običajno narodopisno »šagro gubanc«. To sladko pecivo je postalo prava domača posebnost v vaseh okrog Sent Lenarta. V soboto 12. avgusta so razstavile domače gospodinje na okusno prirejenem veseličnem prostoru svoje sladke izdelke. Ocenila jih je posebna komisija, ki je prisodila prvo nagrado Juditi Sitarjevi iz Sent Lenarta, drugo pa Vogričevim z Grmeki.

Naslednji dan je bilo na sporedu športno srečanje s skupino »Partizan« iz Tolmina. V ponedeljek je nastopila poleg domačinov folklorna plesna skupina »Posočje« iz Tolmina, ki se je prvič postavila tostran meje. Zadnji veselični večer je pa igral

V PREGLEJ SPOMIN

Skupina starih goriških študentov je poskrbela v zadnjih letih za počastitev nekaterih zaslužnih goriških mož. S posebnimi svečanimi proslavami je odkrila spominske plošče Antonu Gregorčiču, Andreju Gabrščku in Vinku Vodopivcu.

Stari in tudi drugi še nekoliko mladi goriški slovenski študentje pripravljajo podobne spominske proslave tudi drugim kulturnim delavcem na Goriškem.

Za sedaj javljajo kot najbližji spominski dan odkritje plošče pisatelju Ivanu Preglju na njegovi rojstni hiši na Mostu ob Soči. Ta praznik bo v prvi polovici septembra. Natančen spored bo še javljen. Prostovoljni prispevki za kritje stroškov naj se pošljejo na običajni naslov.

V zvezi s temi pobudami javljamo, da je pevsko društvo »Kras« z Doberdoba-Poljan sprožilo misel, naj bi se vzdala spominska plošča tudi na hiši pokojnega glasbenika Emila Komela v Gorici.

UČITELJSKI IZPITI

V ponedeljek so se začeli v poslopju Šolskega doma v Gorici izpiti za redni učiteljski stalež na slovenskih osnovnih šolah v goriškem šolskem okrožju.

Priglasilo se je 43 kandidatov in kandidatov; od teh jih je 8 sprejetih s pridržkom. Razporejenih učiteljskih mest je 29 rednih in 4 nadštevilčna. Od teh jih je 6 v Gorici, 23 pa v raznih vaseh.

S pridržkom so sprejeti k izpitu kandidati, ki so poučevali kot učitelji na strokovni šoli ter jim zato ne štejejo točk za tista službena leta, kar je vsekakor krivično. Vprašanje bo rešila višja pristojna šolska oblast v Rimu. Komisija, kateri predseduje ravnateljica Abramova iz Trsta, izprašuje vsak dan po 5 kandidatov. V ponedeljek se dve kandidatini nista prijavili k izpitu. Prihodnji teden bodo izpitni izdi že znani; dokončna lestvica pa nekaj dni pozneje. Vsem kandidatom in kandidatnam želimo čim boljše uspehe.

- Kanalška dolina

slovenski orkester »Galeb« iz Nove Gorice. Izdatno je bilo seveda poskrbljeno tudi za sladokusce in vsak večer za rajanja željne.

Slovenskim skupinam so gostje navdušeno ploskali in izražali željo, da bi se podobna sosedna srečanja še ponavljala.

Centa:

PRAZNIK IN CESTA

Koja pri Centi obhaja vsako leto zelo slovesno praznik svetega Lovrenca, farnega varuha. Tudi letos je bilo tako. Popoldne se je razvila dolga procesija z godbo po griču Svetega Lovrenca.

Na ta praznik prihaja v domače kraje tudi dosti izseljencev, ki ob dobrem »Marjinem vinu« (de Madone) okušajo prijetnost rojstne vasi. Z višine Koje se širi krasen pogled na več dolin v vznožju Lovrenčevega hriba.

Razgled je edinstven tudi za turista, toda kako priti na vrh, to je pa drugo vprašanje. Mnogi domači in tuji gostje z avtomobili so se jezili nad popolnoma razrito cesto, ki pelje iz Cente v Kojo. Koliko cest so po teh krajih že popravili, na to so pa vsa oblastva popolnoma pozabila. Vsa okolica bi z razgledno cesto na Kojo izredno pridobila. Vaščani pa bi občutili, da so tudi oni deležni civilizacije.

PROMET ZA VELIKI SMAREN

Kakor so pričakovali vsi prometni izvedenci, se je letos za sredipoletne počitnice ves promet na cestah pomnožil za približno 10 odstotkov. Enako tudi na Goriškem, kjer imamo avtomobilsko izvidno tablico že s številko 41.000.

V štirih dneh ob velikem šmarnu, od 12. do 15. avgusta, je šlo samo čez prehod pri Rdeči hiši nad 133.000 oseb; avtomobilov pa 39.000. Kljub prenavljanju na bloku se je promet še dovolj hitro odvijal.

Večjih cestnih nezgod niso prometni stražniki ugotovili; pač pa so naložili več glob prenavljanju vozačem. Po večini so se pa tudi ti ravnali po cestnih pravilih, ker so vedeli, da policija uporablja tudi radarske brzinske števe.

OBČINSKE SEJE

Za goriške občinske može, odbornike in svetovavce, so se končale velikošmarenske počitnice že ta teden.

V ponedeljek zvečer se je zbral k redni seji občinski odbor, ki je imel na dnevnem redu dolgo vrsto upravnih točk.

Za jutri zvečer je pa sklican občinski svet. Razpravljat bo o predračunu za leto 1967. Svetovavci so že med počitnicami prejeli v pregled obširno brošuro s proračunskimi postavkami.

Bavili se bodo tudi s vprašanjem odnosa in predelovanja smeti v trdem stanju. Različnih odpadkov, zlasti pločevinastih, kartonskih in plastičnih škatelej, se v vsakem gospodinjstvu nakopiči desetkrat več kot še pred nekaj leti. Zato je nujno potreben novi pravilnik za odvoz smeti in odpadkov. Smeti nameravajo odvažati vsak dan, dočim so jih doslej pobirali le dvakrat ali trikrat na teden in še to ne po vseh mestnih okrajih.

V zvezi s pobiranjem odpadkov je tudi zgradba predelovalnice za smeti. Postavili jo bodo ob Soči med Standrežem in Sovodnjami za 200 milijonov lir. Moderni avtomatski stroji bodo odpadke zmleli, deloma sežgali in pripravili dober kompost za gnojilo, ker se bo pri smetišču odtekal tudi glavni vod mestne kanalizacije.

ODLICNA DIJAKINJA

V poletnem roku je maturirala na Oakland Technical High School v Oaklandu, Kalifornija, Agata Komjanc iz Števerjana. Bila je med 637 maturanti prva in je dobila pri maturi v vseh predmetih najvišji red A, ki odgovarja 10 v Italiji. Odlikovali so jo z zlato medaljo in častno diplomom.

Mlada dijakinja je bila ves čas študij odličnjakinja, dasiravno ni znala ob prihodu v Ameriko niti ene besede angleščine. Uspehu se je med drugim treba zahvaliti slovenski srednji šoli v Gorici, kjer je dobila trdno podlago.

Doberdob:

GODBENA OBLETNICA — URESNICENE ŽELJE

Letos praznuje domača godba na pihala 20-letnico svojega obstoja. S svojimi nastopi se je že marsikje uveljavila. Razen v domačih krajih je krepko nastopala tudi v furlanskih vaseh in onstran meje.

Iz Goriške

Za svojo obletnico pripravlja v Doberdobu godbeni praznik od prihodnje sobote do ponedeljka. Povabljeni so tudi godalne skupine iz Tržiča, iz St. Petra ob Soči, iz Trebč, Nabrežine in s Proseka. V nedeljo popoldne bodo vsi godbeni zbori priredili koncert in tombolo z bogatimi dobitki. Kjer je dosti godbe, seveda tudi ne bo manjkalo plesa in proste zabave na prostem. V veselo razpoloženje pa kane vedno tudi kaplja skrbi. Povzroča jo huda suša, ki je zajela ves Kras. Če ne bo kmalu kaj moče, bo slaba letina posebno za koruzo, pa tudi trto je že prišlo.

Ob suši se je navadno dvigal oblak prahu po vseh cestah Doberdobske planote. Upamo, da bo tudi te nevšečnosti kmalu konec. Cesto med Doberdobom in Devetaki bodo te dni končali asfaltirati. Nato bo prišla na vrsto cesta od Bonetov mimo jezera v Doberdob, tako da bodo naše želje končno le uresničene.

Rupa-Peč:

SUŠA IN TATOVI

Po velikem šmarnu so vremenoslovci napovedovali potrebni dež. Razen nekaj kapelj, ki jih pa je še veter brž posušil, nismo videli zaželenih padavin. Zato so jesenski pridelki že hudo prizadeti.

Kar je suša pustila, pa odnašajo operutni in okošarjeni tatovi. Mlečno koruzo kluvajo jate vran, da je kar žalostno. Trutne škorcev se pa zaganjajo v plante in vinograde. Različni lovci streljajo škrjančke in druge ptice pevke; mar bi se spravili na škodljive tatinske ptice.

Krompirjev pridelek je še nekam zalegel. Precej so ga pridelali tisti, ki so imeli holandsko ali gorsko seme. Domače seme se je pa slabo izkazalo.

Bolje se pa izkazujejo številni domači tatovi, ki kar s košarami kradejo poljske pridelke na tujem. Vse jim pride prav, krompir, čebula in celo paradižniki. Potreben bi bil poljski čuvaj. Mnoge tatinske roke poznamo in če bodo še segale po tujih pridelkih, bomo njih imena javno objavili. Toliko za prvo obvestilo!

SESTDESETLETNIK

Naš stanovski tovariš Ivo Marinčič je učakal prejšnji teden v polnem delu in zdravju svoj šestdeseti rojstni dan.

Po rodu Pivčan, se je po mnogih življenjskih tegobah in fašističnih zaporih preselil po vojni v Trst, kjer se je oprijel časnikarstva. Od tam je prišel v Gorico, kjer je več let urejeval goriški tednik »Soča«. Po njeni ukinitvi pa deluje v goriškem uredništvu »Primorskega dnevnika«. Poleg uredniškega dela se Marinčič pojavlja v raznih revijah tudi kot pesnik in pisatelj ter kot delujoči član mnogih prosvetnih organizacij.

Šestdesetletniku voščimo prav krepko še dosti let vztrajnega dela!

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„MOST“ PREREDKO IZHAJA

Strinjam se s tistim, kar je bilo pred kratkim napisano v N. L. glede »Mosta« in njegovem pomenu ter o obeh razpravah Marjana Rožanca »Nič na Slovenskem« in »Polnost in praznina velikih zvez«. Rad pa bi pripomnil tole:

»Most« je revija oziroma je hotel biti revija, zato naj bi izhajal kot revija in naj bi tudi obdržal obliko revije ter se držal krajših rokov izhajanja. Zadnja številka je sicer zares izredno pomembna, toda s tem se je spremenil »Most« že v pravi zbornik na več kot 100 straneh precejšnjega formata. Proti temu bi ne imel nihče nič, če bi »Most« prihajal takšen vsak drug mesec med nas. Toda zakaj izdajati tako obsežne številke (dvoje), če preteče potem pol leta in morda več, da lahko izide nova številka? S tako redkim izhajanjem si »Most« odzema možnost, da sproti posega v dogajanje in pove svojo besedo o njem. Za revijo pa je važno, da je aktualna in da drži bralce stalno v napetosti in pričakovanju, ker pač pričakujejo od nje, da bo sproti spremljala dogajanje in ga kritično osvetljevala, v luči idej, ki jo navdihujejo in vodijo. Ljudje, ki so se navezali na to revijo — ali bolje rečeno: ki smo se navezali nanjo — pogrešamo zdaj že precej mesecev tako osvetljevanje iz strani »Mosta«.

Čisto točno je vse, kar je bilo napisano o Rožančevih esejih, toda v isti (zadnji) številki »Mosta« je bilo še mnogo drugih globokih in aktualnih razprav, in člankov npr. »Pokoncilski katoliški etos« (Karel Vladimir Truhlar), »Mrtvi in živi Bog« (Kamil Pertot), »Dialog in Slovenci« (Aleš Lokar), »Humanistično nasilje« (Tone Ulamec), »Nesrečne osnove srečne družbe« (Vladimir Vremec), »Atentat na življenjsko energijo« (Tone Ulamec), »Zdravica« (Marjan Rožanc) ali tak prikupen esej o mojstru Plečniku, kot je Podrekov. Kako naj povprečen bravec vse to — ne rečem prebere, kajti to morda že še zmore kljub zaposlenosti modernega človeka in našemu nujnemu kruhoborstvu — ampak miselno predela? Če samo najprej imenovana Rožančeva prispevka bi zahtevala, da bi bravec razmišljal o njima dneve in dneve, da ne rečem tedne ali mesece. Kako naj se poglobi potem s pridom še recimo v Truh-

larjevo razpravo ali v Lokarjevo? Očitno se tu od našega bralca preveč zahteva. In to je škoda, ker ostanejo tako ti resnično pomembni in važni spisi brez pravega odziva in sadu.

Zato bi bilo po mojem mnenju bolje, da bi »Most« redno izhajal vsake tri mesece, brez dvojnih števil in s tem presledkov. Nič ne de, če bodo številke »normalno« drobne: tako bomo imeli vsaj čas in možnost, da si duhovno dobro prisvojimo njihovo vsebino. To bo možno ravno od številke do številke. Vse tisto, kar je bilo objavljeno v tej zadnji številki, bi se bilo lahko že zvrstilo v dveh normalnih številkah (ob izpustitvi morda kake manj pomembne stvari oziroma odložitvi za prihodnjo številko). Pri tem pa bi bili bralci toliko na boljem, da bi bili dobili medtem še eno številko. Pa tudi uredništvo in sodelavci bi bili na boljšem, ker bi bili imeli tako prilžnost, da povedo kako svojo misel k raznim zelo važnim dogodkom, ki so se zadnjega pol leta

pripetili na svetu (da omenimo samo vojno na Bližnjem vzhodu, stopnjevanje vojne v Vietnamu, vojno v Nigeriji in Kongu, smrt Alojza Gradnika, ideološka »Izjava« ZKS, polemika Boris Pahor — slovenska komunistična partija, izid Kocbekove »Listine«, izid Zebotove knjige »Slovenija včeraj, danes in jutri«, razvoj jugoslovanske gospodarske reforme, preprečeno slovensko romanje h Gospe Sveti, razni pokoncilski dogodki, rasni nemiri v Združenih državah itd. itd.). Vse to je šlo mimo, ne da bi bil mogel »Most« zavzeti stališče vsaj do nekaterih teh dogodkov.

Po vsem tem mislim, da bi bilo veliko bolj smotno, ko bi »Most« izhajal zanaprej redno četrtletno (če bi lahko izhajal pogostej, bi bilo seveda še lepše), pa čeprav tanjši. Tako se ne bi pretrgal stik z bralci. Mi tu potrebujemo mnogo bolj revijo kakor pa zbornik, ker nas lahko tesneje povezuje z življenjem in strujenjem idej. Če pa je že potrebna kaka debelejša številka, naj bi vzel kateri od urednikov »Mosta« klobuk v roko in stopil malo okrog prijateljev revije. Prepričan sem, da bi nabral toliko, da bi bila številka omogočena, in tudi bralci bi na tak poziv gotovo ne ostali brezbržni.

Pa brez zamere.

H. K.

Ladislav Mnacko se je uprl

Ceški sporočevalni urad CTK javlja, da je bil izbrisan iz društva slovaških književnikov Ladislav Mnacko. Odvzeli so mu tudi državljanstvo ter ga vrgli iz partije, ker je zavzel vladi nasprotno stališče v politiki do Izraela in ker je tudi sam odpotoval v to državo.

V ozadju postopka proti pisatelju Mnacku pa je njegov roman »Slast oblasti«, ki je izšel v Avstriji. V njem je opisano življenje vodilnega komunističnega politika, ki se je sprevrgel v nasilnega demagoga in diktatorja.

Po dunajski televiziji je Mnacko izjavil, da se bo še vrnil v domovino, kjer žive še drugi pisatelji, ki mislijo tako kot on; njegovo mesto je ob njihovi strani, je dejal.

Rekel je tudi, da drži slovaško ljudstvo z Izraelci, ne z Arabci.

—0—

NEPRIJETNO PRESENEČENJE

Hudo neprijetno presenečenje je doživel znani milanski založnik Giangiacomo Feltrinelli v Boliviji, kamor je odletel te dni, da bi prisostvoval procesu proti francoskemu časnikarju Régisu Debray, ki je obtožen, da je sodeloval s komunističnimi (De Castrovi) gverilci v Boliviji. Kmalu po prihodu v Bolivijo je bil Feltrinelli aretiran in z njim vred tudi njegova spremljevalka in prijateljica gospodična Sibilla Melega. Po nekajdnevem priporu sta bila oba izgnana iz Bolivije. Prav tako pa tudi iz Peruja, kamor so ju z izgonom (z letalom) poslali iz La Paza. Toda oblasti v Lima jima niso pustile zapustiti letališča in s prvim letalom sta se morala vrniti v Evropo.

Feltrinellija so bolivijske oblasti osumile sodelovanja z južnoameriškimi komunisti, češ da jih podpira z denarjem.

54 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Beseda hvaležen ali hvaležni pride torej najbrž iz besede hval-aetni (aetr, aetni — tisti, ki se naje), dobesečno: tisti, ki se je najedel kita. Hval-gogn pa je pomenilo, v zvezi s kako kmetijo, da je tam dober kraj za naplavljanje kitov. A tudi beseda kit je staronordijska. Kitta ali haf-kitta je pomenilo velikansko morsko žival.

Pogost slovenski priimek Hafner pride morda iz staronordijske besede hafnar — mož, ki vodi ladjo v pristan.

Beseda hledi je pomenila premična vrata ali ladijsko lino. Odtod pride morda beseda gledati.

Hlunr je pomenilo hrum, kadar so vlekli čolne ali ladje v morje ali na suho. Odtod seveda beseda hrum, Hlunnr (izg. hlunnr) pa so rekli palicam ali kolom, ki so jih podložili pod ladje, kadar so jih vlekli v vodo ali na suho. Odtod slovenska beseda klini in norveška lunn (izg. lünn) — klin.

O besedah hrodi — vihar (odtod hruti) in hlommudr — veter (odtod šumeti?) smo že spregovorili, prav tako o besedi hloed — nalagati na ladjo (odtod hlodi, nakladati).

ŷta je pomenilo potegniti ven čoln, odpluti od obale, vzeti s seboj na morsko vožnjo. Odtod beseda iti in gotovo tudi vziti. V slovenščini se je, kot omenjeno, ohranila beseda uta za kolibo na koncu kmetije. Prvotno je pomenila kolibo za shranjevanje čol-

nov. Slovenska beseda krak pride iz staronordijske besede kraki-kavelj, drog s kavljem. Kraka pa je pomenilo sidro. Priimek Krakar je gotovo s tem v zvezi.

Omenili smo tudi že, da je beseda krivec — mrzel, a zdrav veter iz staronordijske besede kry — zdrav, vesel, svež.

Slovenski čoln je iz staronordijske besede kjólr alikjóll, ki je pomenila: čoln, ladja. Koena je pomenilo majhen čoln. Ladijski kljun pa pride iz klungr — kljun.

O besedi ladja smo v tej razpravi že večkrat spregovorili, prav tako o besedi láta — peljati se z ladjo, iz katere pride verjetno beseda poslati, ter lát-goodi, ki pomeni dobro se vozi in v prenesenem pomenu: dobro naj se ti godi. Loegi je pomenilo v staronordijskem jeziku poleči se (neurje), lok pa je pomenilo pokrov npr. čez ladijsko lino, odtod v štajerskih narečjih beseda lukati in gotovo tudi luknja.

Slovenski otok je najbrž ostanek staronordijske besede oydar — otoki. Osa je pomenilo, kot že rečeno, izliti, odtod besede izliv, ustje, Oslo, pa tudi usta; iz deleznika ösingi (prihajajoče iz us*) pride morda beseda ŷez'k.

Beseda riba izhaja iz staronordijske besede ribba, ki je pomenila jato ptičev, prvotno pa gotovo tudi rib.

Sukkk-stog se je imenovalo v staronordijskem jeziku krmilo, sukka pa krmariti, vo-

diti. Od tega prideta slovenska glagola suhati in zasukati se. Stopla je pomenilo prestopati (voda npr. bregove), razlivati se čez čer. (Pri tem je zanimivo, da so se prvotne staronordijske oblike najbolje ohranile v slovenščini v preteklem času, npr. voda je prestop(i)la bregove.) Stod se je imenovalo v staronordijskem jeziku pristajališče, pristan; novonorveško stód. Odtod pride slovenska beseda pristati (pr — pri in stod — stati), najbrž pa tudi ime mesta Stettin v zalivu Swinemünde, ker so pristajale solvendske ladje.

Sidr-tid je pomenilo: ob strani, nekaj, »kar visi daleč doli«. Od tega pride najbrž beseda sidro.

Sveifirúm se je imenoval spalni prostor na ladji, ki je bila zasidrana. Ta beseda spominja na slovensko besedo svisl. Svig je pomenilo zapognitev, zaliv, svigna pa zvijati se, upogniti se, švigati, švigniti. Svíri je pomenilo tilnik ali vrat, pa tudi vrat ladje pod zmajevno glavo na skandinavskih ladjah. Odtod pride morda beseda zver?

Semja je pomenilo sejem ali sestanek, zbor (poljski sejm!), nedvomno pa pride od tega tudi slovenska beseda zemlja (kot zemlja, ki se je držala skupaj, v nasprotju z otoki). Pomenila je torej v prvotnem pomenu celino. Vprašanje je le, če je zemlja prvoten izraz in je pomenila pripona lá »vodo blizu obale«, kar bi pomenilo, da so videli v zemlji »zemljo onkraj obalne vode«, ali pa pride ta lá iz besede rá, ki je tudi pomenila zemljo ali deželo.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

Rimska moda 1968

Kaj je zavelo novega iz rimskih ateljejev? So bile pravilne naše napovedi, da bo kratkim krilom odklenkalo? Pa saj ni bilo mogoče drugače, če ne iz drugih razlogov, že zaradi tega, ker se modni ustvarjalci nočejo ponavljati iz ene sezone v drugo.

Kaj so iztuhali, bomo zvedeli, če pogledamo v nekatere rimske modne hiše:

Valentino je prikazal do kolen dolge obleke iz bogatega blaga; njegove barve so svetle, priljubljene sta posebno »beige« in rjava barva; večerne obleke ponazarjajo motive kavkaških preprog, pogosti so tudi hlačni kostimi z vezanimi jopiči.

Barocco: spet hlače; tesne škornje iz mehkega usnja, ki igrajo letos veliko vlogo, je kombiniral tako s kratkimi kostimi, kot s kratkimi in preklanimi tunikami. Njegove barve so črna, rjava, za zvečer — bela.

Jole Veneziani je odprla svojo revijo z razkošnimi krznenimi plašči in jopici. Pri oblekah pa se je drzno naslonila na modo preteklih desetletij: zvončasta, do meč dolga krila in nizek pas spominjajo na naše mame iz starih družinskih albumov. Vsekakor tudi Jole Veneziani sprejema visoke škornje, krik mode '68, ter jih uporablja tako podnevi kot zvečer pod plašči iz brokata ali soboljevine.

Balestra je prikazal zmerno, a elegantno kolekcijo modelov: ramena so ozka, krila mehka, tkanine dragocene. Za večerne toalete je morda edini predlagal bleščeče barve kot so indigo-modra, rdeča, zelena in okra barva. Obleke so povečini dolge, vezene z bizantinskimi motivi, iz težkega satena z velikimi hrbtnimi izrezi, ali pa kratke, če so iz lahkega šifona, obrobjene s svetlikajočimi se našivki.

Fabiani je optiral za zmerno kratka krila: kraj je udoben, mehak, plašči so mnogo bolj ohlapni od oblek, ki so povečini iz debelo tkane volne v črni, sivi, rdeči in beli barvi. Isti kroji veljajo tudi za zvečer, samo da so tkanine bolj dragocene, kot npr. brokati z bizantinskimi motivi.

Lancetti je iskal nov stil, ki bi se ne opiral na rusko folkloro, a ima vseno njene karakteristike: plašči so dolgi do gležnjev, dvovrstni, mnogo gumbov, život je nizek, krila oblek pa segajo do polovice meč.

Kakšna je tendenca mode '68? Veliko število raznih stilov da misliti, da je italijanska moda v nekakšnem prehodnem obdobju in da modni ust-

varjalci niso prav vedeli, za kaj naj se odločijo. Edino v nečem so si bili edini: zdaljšali so krila, umirili barve in kroje. Zenska 1968 bo torej bolj romantično in žensko bitje.

K novemu stilu so veliko pripomogle tkanine: naj si bodo volnene ali svilene ali iz novih sintetičnih vlaken, jih nova tehnika tkanja tako oplemeniti, da je tudi najbolj preprosta obleka model. Tudi barve teh tkanin so sprejemljivejšje in bolj gosposke: napačil je čas rjave in sive barve v vseh črtenkih ter triumf črne barve. Spet se je pojavil žamet, svila »moire«, ter posebno delani žamet, imenovan »froisse«, to je umetno zmečkan in listast.

Zenski svet bo torej lahko izbiral: ali ravne srajčne kroje, s krili do kolen, obleke vojaškega kroja, škornje in zlate gumbje, ali pa romantične obleke s širokimi krili in ozkim pasom, šifon in široke klobuke, ki spominjajo na romantično glavno osebo iz filma »V vrtincu«.

MARTINA

ŠPORT

Prvi tekmi slovenskih moštev I. lige

Slovenija ima letos, kot znano, dvojce moštev v I. jugoslovanski nogometni ligi: ljubljansko »Olimpijo« in novinca »Maribor«. V nedeljo so bile prve prvenstvene tekme nove sezone. Ljubljansko občinstvo je radovedno čakalo, kako se bodo obnesli »milijonarji« iz Olimpije, ki so morali igrati doma z »Reko«. Vendar so grdo razočarali 6000 gledalcev, ker so izgubili 0:2. »Olimpijini« milijoni, kot se zdi, niso bili posebno dobro investirani v uvoz z juga.

Bolje se je obnesel »Maribor«, ki je moral na vsakem pogledu vroč teren v Skopje (avgusta je tam tropska vročina), pa si je vendarle izbojeval točko v spopadu z »Vardarjem«. V drugi ligi je slovenski »Aluminij« premagal »Trešnjevko« iz Zagreba 5:3.

Na splošno pa mislimo, da bi bili v Sloveniji veliko bolje naložili milijone, ki so bili plačani za uvožene nogometaše, če bi z njimi najeli športne učitelje, ki bi vadili mladino zares koristnih in lepih športov: plavanja, lahke atletike, smučanja ali veslanja. Za 100 milijonov bi se dalo tu marsikaj napraviti.

ZIVI »SNEŽNI ČLOVEK« TUDI NA KAVKAZU?

V Sovjetski zvezi je precej ljudi, ki verjamejo, da se je ohranila neka vrsta homoidnega (človeku podobnega) bitja vse do danes. To so neke vrste »divji možje«, o katerih govore tudi slovenske pravljice, vendar pa pri nas ni nikomur padlo v glavo, da bi mogla biti to resnica. Pred leti so iskale znanstvene odprave »jetija« (snežnega moža) v Himalajskem gorovju, zadnji čas pa se množijo novice, da ga videvajo tudi na Kavkazu. Prepričana zagovornica njegovega obstoja je zlasti članica Zveze sovjetskih geografov, Jeanne Hoffman, ki je po rodu Francozinja. Priredila je že celo vrsto odprav na kavkaška višavja in posnela na trak pričevanja na stotine ljudi, ki so baje videli »almastija« (divjega moža), kot pravijo temu bitju na Kavkazu. Nekatera teh pričevanj so tako živa in realistična, da je res težko, da jim človek ne bi verjel.

V resnici ni izključeno, da so se taka bitja ohranila in da jih je izredno težko presenetiti in ujeti zato, ker so zelo redka, pa tudi zato, ker so mnogo inteligentnejša od živali in lahko presodijo, kdo jim je nevaren in kdo ne ter gredo zato vsemu tujemu in sumljivemu s poti, medtem ko se domačinov toliko ne boje in se klatijo celo okrog njihovih koč in po sadovnjakih. Domačini dejansko vidijo v njih neke vrste človeška bitja in jih zato ne ubijajo.

Vendar pa je tudi mogoče, da tiči za vsem tem človekova psihološka nujnost, da veruje v nekaj skrivnostnega. Temu prirojenemu notranjemu gonu v človeku najbolj zadosti religija, vera v Boga. Kjer pa te ni, skuša človek zadostiti temu svojemu gonu z vero v razne mite, utopične ideale, ideologije in v »jetije«, ker sicer bi bil svet v luči golega racionalizma in utilitarizma prepust.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Spomini iz prve svetovne vojne

... 62 ... V RUSKEM UJETNIŠTVU ... Inž. J. R. ...

Ko smo šli k večerji, sem jim tudi povedal, da sem prinesel zanimivo branje in da ga pregledamo po večerji. Skoraj sem pozabil povedati, da je ravnatelj z nami vsemi zelo zadovoljen, češ da smo pridni in inteligentni ter zelo disciplinirani. Dostavil je, da če bomo taki ostali, bomo imeli v njem dobrega prijatelja in zaščitnika.

Po večerji smo pregledali knjige iz knjižnega daru »Njive«, le Blaževiča knjige niso zanimale in ni imel posebnega užitka niti z mesečnimi zvezki. Zato se je spravil v posteljo. Ko smo knjige površno pregledali, sem privlekel na dan januarsko številko »Probuždenija«. Seveda so vsi postali pozorni na to, saj je bil zunanji videz zvezka čisto drugačen kot od »Njive«. Povedal sem, da je ta revija dragocenejša in da sem moral obljubiti, da bomo z njo še bolj pazljivi. To so vzeli na znanje, a kljub temu so jo vsi hoteli takoj videti, jo otipati, prelistati in če se jim je zdelo kaj zanimivo, tudi prebrati. Ni bilo mogoče drugače, kot da sem prinesel na mizo vseh 8 zvezkov. Prišli pa smo do pametnega sklepa: Siro-

tič, ki se je zdel med nami najbolj literaren in ki je — kot je trdil Kresina — tudi že skoval nekaj verzov, naj najde kratke sestavke in tudi pesmi, ki jih bomo potem glasno brali, razčlenili, in razložili, mogoče tudi deklamirali. Samo zvezke »Probuždenija« so imeli v rokah, ko sem moral vzeti svojo laterno za zbiranje vremenoslovnih podatkov. Še enkrat sem jim priporočil, naj pazijo na dragoceno revijo.

Ravno tako kot prejšnji večer, so me tudi ta večer hotele prestrašiti, a ne še le pri vodnjaku, marveč že prej pri barabanu — mlatišču. Za kopo slame so bile skrite in so hotele vse istočasno nekaj zakričati. Dobra zamisel. A niso bile uglasene in v tem je režija odpovedala. Ko sem jih spoznal, sem rekel: »Spat, rebjata!« Bile pa so štiri, ves cvet deklet našega dvorišča: Nina, Sonja, Dunja in Evdokija. Ta je takoj pripomnila, da ona ne more biti zapadlena med tistimi, katere lahko jaz imenujem rebjata (otroci), ker je starejša od mene. Kvečjemu bi ona — kot najstarejša lahko vsem nam rekla rebjata.

Takrat pa se oglasi Dunja: »Kakšna rebjata, če pa smo vsa dekleta godna za poroko.«

»Ti Dunječka, pa nisi, Ti si kvečjemu za »gardedamo.«

Dunja in še ena se hkrati oglasita in vprašata, kaj je to? »Kaj je garda, veste, to je straža. Kaj je dama, tudi veste; če to veste, potem razumete, da je gardedama: isto kot dama na straži.«

»Na kakšni straži pa naj bi jaz bila?«

Lahko bi bila gardedama svoji sestri ali kateri drugi, ki se bi sprehajala s svojim dragim.«

»A sedaj razumem. Jaz bi morala paziti, da je vse v redu in prav.«

»Da, a ti bi bila slaba straža. Tisti dragi bi rekel: Dunječka, vidiš metuljčka, in ti bi tekla za metuljčkom, oni bi pa ukradel svoj dragi poljubček. Vidiš taka gardedama bi bila ti.«

»Preneumno! Ravno tako zabita pa nisem. Ne bom gardedama, ne!«

»Seveda ne boš, ker z Dunječko se bova midva že zmenila.«

»Kaj, vi z menoj? Nikdar! Vas ne maram!«

Pri tem je jezno udarila z nogo ob tla.

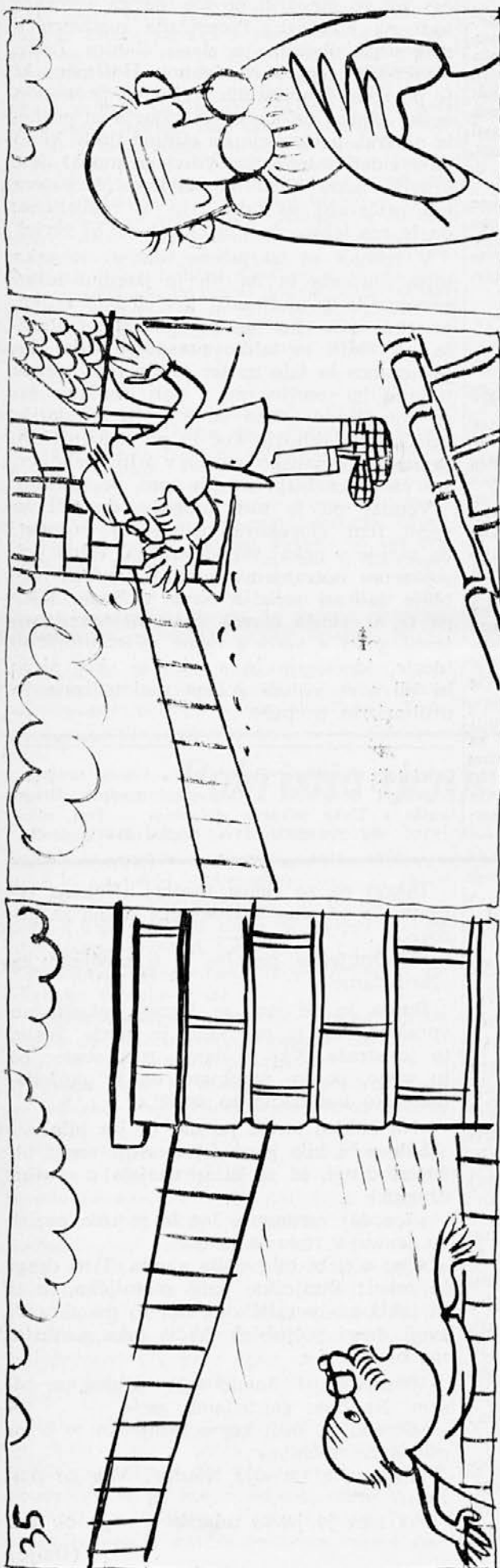
(Dalje)

Srečka na podstrešju

Riše ANDREJ NOVAK

18

Piše TONE FORNEZZI

35. Stari profesor Polajnar, ki je v poletnih večerih posvetil ves svoj čas Veneri s sijem in Mar-su brez sija ter večni zemeljski spremljevalki Lu-ni in bil prepričan, da bo s svojim starim in zložljivim, pa vendar še zelo dobrim ladijskim teleskopom prišel še do pomembnih odkritij, ta hip ni mislil na skrivnost Lune in njenih kraterjev, ampak na to razvajeno in poredno dandanašnjo mladino, ki je čisto in sploh povsem drugačna,

kot pa je bila v tistih lepih, starih časih.

»Kakšni so, da. Podijo se gor in dol, zaletavajo se v čustljivo stare ljudi, namesto da bi proučevali — recimo — nebesni sistem.« Je profesor Polajnar brundal samemu sebi v brk in betžno lezel na strešno teraso.

»Lep večer bo, lepa noč in polna luna.« je zadovoljno godel na strehi in se oziral po zvezdnatem nebu. »Danes bom lahko razvozlal skrivnost

Velikega kraterja. Se dobro, da sem kupil tisti leksikon, hehe, marsikatera skrivnost je v njem.«

Toda ko je prišel do svojega običajnega mesta, je obstal, ko! bi ga kap zadela. Teleskopa in kovčka z vsemi dragocenimi zapiski in leksikoni ni bilo nikjer. Le nizek stolček je kot v posmeh še stal na starem mestu.

»Okradli so me, okradli! Smrkavci, mularija, jim bom že pokazal, dobro sem si jih zapomnil!«

36. »Tako, prijateljčka, zdaj smo v lepi godljije je vse prej kot prijazno čveknil Darko in se spustil na čokato poleno. Tisti hip je bil kot kup sreče. Pik je sicer mislil, da je Darko zares kot kup nesreče, toda rekel ni nič. Ni bil čas za šale. V svoji Podmornici so se počutili sicer varne, toda pravkar minuli dogodki so jim pregnali občutek varnosti celo v njihovem skrivališču.

»Zakaj godlja?« je prekinil Marko moreči molk. Darko ga je namršeno pogledal izpod čela.

»Poslušajta, vidva butca, ki imata najbrž možnost, da vama votlo ne doni v betici. Če vse trezno razmislim, smo zares krepko nasrkali. Čim prej moramo ukreniti kaj pametnega. In vesta kakšen je prvi neizogibni ukrep? Ujeti moramo lopova, tega tatu, tega...«

»Mi? Mi sami?« se je začudil Pik.

»Mi, dal.« Je oponašaje Pika odvrnil Darko. »Lopov je torej izmaknil dalinogled in kovček, v katerem je bil tudi naš leksikon. Lopov je izginil s plenom, toda ostali smo mi. Tatu ni razen nas videl nihče, toda profesor je videl nas, Osumili nas bodo, zagotovo nas bodo. Kako naj dokažemo, da nismo mi ukradli dalinogleda in leksikona?«